

jectiu que *alegre*: el fet és que avui no hi ha altre *Montgai* prop de Llorenç (que hagi pogut donar el qualificatiu del poble) sinó aquesta serra; i el monestir de *Montalegre* al peu de «La Conreria» de Barcelona, pot trobar-se en el mateix cas o bé és un nom místic de creació monacal. Ara bé és sabut que en el cas del famós MONS GAUDI, que després es va imitant pertot, té una explicació única, tradicional i històrica: en un mot, els *Montgais* confirmen brillantment l'etimologia *gai* GAUDIUM. —¹⁰ Guip., lab., b. nav.: *Edari honec gozo ona du*, que Azkue tradueix «esta bebida tiene buen gusto». —¹¹ Altres accs. secundàries o aplicades «producto de las ovejas en leche, lana, crías» sul., «quinta esencia», b. nav. —¹² En el S. XVI poc o no gens es devia usar *gozo* com a adjectiu, car Landucci no registra tal cosa ni *goxo*, i amb aquest caràcter tradueix *dulce* només per *extia* i el castellanisme *sabrosoa*; en canvi sí que el registra com a substantiu, traduint els cast. *placer* i *gozo* per *gozoa*.

Gaial, V. *gajal* *Gaian*, *gaia*, *gaiat*, V. *gaia* (GAI) *Gaiata*, *gaiatada*, V. *gaiato*

GAIATELL ant., avui GALL, 'espècie de petita boia de forma plana, que assenyalava la posició d'un objecte submergit al dessota: àncora, xarxa o nansa', mot germà de l'it. *gavittello*, prov. *gavitèu*, id., d'origen incert: relacionat en tot cas amb l'it. dial. *gavitare* 'prevenir-se, guardar, assegurar', provinents sens dubte d'un derivat del ll. CAVERE (probt. ll. vg. *CAVITARE), però també amb l'it. *gallare* 'surar', derivat de GALLA 'cassanella, ballaruga': és probable que en el nostre *gall* hagi predominat el corrent etimològic provinent d'aquest últim, i en *gavittello* preponderés l'altre, però que a la creació de tots hagin cooperat més o menys l'un i l'altre. □ 1.ª doc.: *gaiatell*, S. XIV; *gall*, 1831.

A la Costa de Llevant (Sant Pol, 1917 ---) i, si no m'enganyo, a tota la costa catalana continental, *gall* designa una peça de suro plana, proveïda generalment d'un gallaret o banderola, a la punta d'un petit pal, que es posa com a senyal d'una cosa submergida: nansa, xarxa o àncora; ja registrat pel *Diccionario Marítimo Español* de Fz. de Navarrete (1831) i el de Lorenzo-Murga-Ferreiro, s. v. *gallo* «m., pesc. Boia de corcho que sirve de señal a los pescadores para conocer el sitio en que han tendido sus redes; en Cat. y Val. la dicen *gall*», en l'andalús Alc. Venceslada figura en context castellà, s. v. *caloma*. Estudiat per Schuchardt (ZRP. XXIX, 330) i registrat per Amades i Roig i pel *Vocab. del Suro*, del BDC XIV, 30; XIII, 119 (cf. els gravats BDC XIV, 80, 82).

El nom del mateix objecte fou ja assenyalat pel DAg., però en la forma *gayatell*, en un inventari barceloní de 1331 «item sexdecim *gayatells*» (*Mem. de Capmany*), i es troba també en el *Consolat de Mar*, cap. 201: «De orbar àncores: Senyor de nau o leny qui pendrà o farà pendre senyals, *gayatells* o races de àncores, d'alguna nau o leny qui prop d'ell starà ormejat, si aquelles àncores se perden aquell senyor d'aque-

lla nau qui aurà orbadas aquelles àncores --- es tengut d'esmena a aquell senyor d'aquella nau de qui les àncores seran --- si mariner algú orbarà àncores, menys de volentat e menys de sabuda d'aquell senyor de nau qui ab ell serà ---» (Pard., p. 240): era tan greu com deixar cec o orb algú, i per això en deien *orbar-les* (cf. Jal, *Gloss. Naut.*, s. v. *orbar*).

Es clar que el nostre *gayatell* és la mateixa cosa que l'it. *gavittello*, que el glossari Jal documenta en diverses fonts dels Ss. XVII i XVIII, des d'un decret genovès de 1602 i els diccs. de Pantero, Duez, Oudin, i una art nàutica genovesa de 1705, i *gaviteau* en un *Traité* francès de construcció de galeres, que sembla també dels Ss. XVII o XVIII; d'altra banda ens informa que en genovès es diu *gaitello*, i cita d'uns *Pacta navorum* (crec francesos —o genovesos— i anteriors, potser ja medievals): «anchoris viginti quinque, *gallicellis* duodecim, rassis tribus». Com que Jal no té notícia del cat. *gall* en aquest sentit, suposa que això sigui error de còpia per *gavittellis*, però probt. és una forma intermèdia real, intermèdia entre la moderna i l'antiga del català. A Provença diuen *gavitèu*: parlant d'una gran xarxa «de *gavitèu* de sieure a flot porton lou tout», *Calendau* (v, 15.3).

També és probable que hi hagi relació més o menys íntima entre això i *gavitana* (St. Feliu), *garbitana* (Blanes), que recullen Amades-Roig (BDC XIV, 32, 31), com a nom d'un ormeig de pescar, nansa més petita que l'ordinària, i en la segona variant (que deu ser alteració causada per la mera paronímia de *garbí*, *garba* etc.): «¿que no ho veus que des primer pinyac t'esbotzaré es costellam com si fos una *garbitana* podrida?», Ruyra (*Pinya de R.* I, 27; tinc, en efecte, alguna confirmació d'aqueixa forma, des de Blanes, o Sant Pol). En canvi és natural creure que la forma *gabitans* 'ormeigs teixits de murtra que serveixen per a pescar' que Griera atribueix a Sant Feliu (*W. u. S.* VIII, 100) no és més que una de les seves habituals corrupcions de còpia per *gabitana*.

Pel que fa a l'etimologia de *gaiatell* i *gavittello*, -*teu*, no crec atendible una vaga etimologia germànica proposada per Th. Braune (ZRP. XLII, 144): no és raonable en cap cas (ni tan sols si hi hagués alguna semblança de forma, que no hi és) pensar en l'al. *gabe* 'donatiu' ni en el llatí *gabata* (com fa també Gamillscheg, EWFS); ni relacionar amb *gavia* nom llatí i dial. it. de la gavina, car tampoc hi ha semblança d'aquesta amb la peça de suro de color negrós que constitueix el *gall* o *gaiatell*. Poc hi afegeix Vidos en *Parole Marin.*, 425.

Sí que ho és en canvi derivar *gavittello* del napol. *gavitare* «sich hüten», calabr. id. «behüten», «sichern» que M-L. (REW., 1793) posa en un article *CAVITARE derivat de CAVERE. D'altra banda, però, hi ha *gall*, que no és fàcil que sigui una mera derivació regressiva de *gaiatell* i menys de *gavittello*: la modificació de *gavittello* en *gayatell* ja no fóra fàcil de justificar fonèticament, majorment essent tan antiga la documentació catalana d'aquell, certament anterior a la italiana indicada; d'altra banda *gall* es pronuncia amb *l* a la costa